



Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.06.037

Inventaris van het archief van het Centraal Distributiekantoor, (1937) 1939-1950 (1955)

Versie: 06-07-2021

M.W.M.M. Gruythuysen

Nationaal Archief, Den Haag 1993

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
1. Oprichting en liquidatie van het Centraal Distributiekantoor (CDK).....	7
2. Interne organisatie.....	7
Organisatiestructuur CDK 1939-1947.....	8
3. Taken.....	9
4. Relaties tot andere organen.....	10
5. Beknopt overzicht betreffende de technische uitvoering van de distributie.....	10
5.1 De distributiestamkaart (d.s.k.) 1939-1944.....	10
5.2 De Tweede Distributiestamkaart 1944-1949.....	11
5.3 Aanmaak van het waardemateriaal (bonkaarten).....	11
5.4 Bonkaarten.....	11
5.5 Controle op het waardemateriaal.....	12
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	12
De verwerving van het archief.....	12
Inhoud en structuur van het archief.....	13
Inhoud.....	13
Selectie en vernietiging.....	13
Verantwoording van de bewerking.....	13
Verwant materiaal.....	14
Beschikbaarheid van kopieën.....	14
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	15
1. Niet naar onderwerp ingedeelde stukken.....	15
1.1 Circulaires.....	15
1.2 Verslagen.....	17
1.3 Correspondentie.....	18
2. Naar onderwerp ingedeelde stukken.....	20
2.1 Interne organisatie.....	20
2.2 Gebouwen, administratie, personeel en archief.....	21
2.3 Voorlichting en publiciteit.....	21
2.4 Organisatie en financiering van het distributiekantoor.....	22
2.4.1 Wettelijke en organisatorische voorbereiding.....	22
2.4.2 Instelling en organisatie van plaatselijke distributie organen.....	23
2.5 Doelmatige distributie van goederen.....	24
2.5.1 Distributieregelingen ten aanzien van afzonderlijke produkten.....	24
2.5.2 Distributieregelingen ten aanzien van bijzondere groepen en arbeidsvormen.....	26
2.5.3 Regeling van en toezicht op het beheer van distributiewaardemateriaal.....	27
2.6 Controle op de handhaving van distributiebepalingen.....	28
3. Documentatie.....	29
Bijlagen.....	31
Wet- en regelgeving distributie.....	31
Raamwetten.....	31
Uit de raamwetten voortvloeiende regelingen.....	31

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Centraal Distributiekantoor

Periodisering:

archiefvorming: 1939-1950

oudste stuk - jongste stuk: 1937-1955

Archiefbloknummer:

E23615

Omvang:

300 inventarisnummer(s)8,90 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Centraal Distributiekantoor, (1939-1950)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het Centraal Distributiekantoor (CDK) werd ingesteld op 30 augustus 1939 en werd belast met de distributie van levensmiddelen voor de bevolking in oorlogstijd. Aanvankelijk ging het om een beperkt aantal producten, maar in de jaren 1944-1947 regelde het CDK de distributie van nagenoeg alle levensmiddelen. Het CDK ontwikkelde zich tot een omvangrijke organisatie. Tijdens de oorlog stond het onder leiding van S. de Hoo, na de oorlog was J.G. Japikse de directeur. Vanaf 1946 werd de organisatie geleidelijk ontmanteld. In 1950 werd het laatste distributiegoed, koffie, vrijgegeven. Het CDK was niet alleen verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van de distributie, maar moest ook prijsopdrijving en hamsteren tegengaan en voorlichting geven aan instanties en burgers over de distributie. Grondslag van het systeem vormde de distributiestamkaart die iedereen (in 1939 en 1944) kreeg die in de bevolkingsboekhouding was opgenomen. Met behulp van de stamkaart kon men bonkaarten krijgen die recht gaven op de aankoop van bepaalde hoeveelheden van bepaalde artikelen. Daarbij golden toeslagen voor allerlei bijzondere omstandigheden (zware arbeid, zwangerschap, ziekte).

Het archief bevat stukken over de eigen organisatie, wetgeving, maatregelen ter voorbereiding, circulaires waarin de richtlijnen van de distributie zijn opgenomen, rapporten van het CDK en de regiokantoren, correspondentie met de regiokantoren en producenten van consumptiegoederen, notulen van vergaderingen en rapporten van inspecteurs.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Centraal Distributiekantoor, nummer toegang 2.06.037, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Centraal Distributiekantoor, 2.06.037, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

1. OPRICHTING EN LIQUIDATIE VAN HET CENTRAAL DISTRIBUTIEKANTOOR (CDK)

Het Centraal Distributie Kantoor (hierna kortweg CDK) werd in 1939 ingesteld als onder afdeling van de afdeling Middenstand van de Directie van Handel en Nijverheid.¹ In 1942 werd het CDK een zelfstandige afdeling van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart.² Bij Besluit van het College van Algemeene Commissarissen voor Landbouw, Handel en Nijverheid voor het bevrijde Nederlandsche gebied van 15 december 1944 werd naast het bestaande Centraal Distributie Kantoor te Zwolle een tijdelijk Centraal Distributie Kantoor voor het bevrijde Nederlandsche gebied opgericht met als standplaats 's-Hertogenbosch / Vught. In januari 1946 werden de kantoren in 's-Hertogenbosch en Den Haag wederom samengevoegd. Met ingang van 1 mei 1950 werd het CDK geliquideerd.³

2. INTERNE ORGANISATIE

Het buitengewoon omvangrijke takenpakket dat de distributie van levensmiddelen met zich meebracht en de sterke groei, gevolgd door de geleidelijke liquidatie van het distributieapparaat wordt weerspiegeld in de interne organisatie van het CDK. Met grote regelmaat vonden reorganisaties plaats. Het hoofdkantoor was gevestigd in Den Haag. Bij oprichting bestond het hoofdkantoor uit de afdelingen Secretariaat, Administratie, Controle en Buitendienst. Het aantal afdelingen en onderafdelingen (bureau's/secties) nam in de loop der jaren gestaag toe. In 1949 had het hoofdkantoor inmiddels 10 hoofdafdelingen. In 1943 verhuisde het hoofdkantoor van Den Haag naar Zwolle. In het najaar van 1944 werden twee afdelingen van het CDK ingesteld: het bijkantoor Groningen voor de noordelijke provincies (Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland) en het centraal distributiekantoor West in Den Haag.⁴

In november 1945 werd het tijdelijk hoofdkantoor Zwolle geliquideerd en verhuisde het hoofdkantoor opnieuw naar Den Haag. Het CDK beschikte over een aantal bijkantoren, verspreid over het land, die waren belast met één specifieke taak: administratieve controle van waardemateriaal. Bijkantoor Haarlem controleerde de retourzendingen van ongebruikt waardemateriaal, de uitreiking van bonkaarten en de door de kleinhandel ingeleverde consumentenbonnen. Bijkantoor Nijmegen was belast met de controle op door detaillisten ingeleverde waardebonnen. De omvangrijke taak van het CDK wordt ook weerspiegeld door het aantal ambtenaren dat bij het CDK werkzaam was: in 1946 bedroeg dat 1558 ambtenaren. In 1942 werd bij beschikking van de secretarissen-generaal van de departementen van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visserij een inspectiedienst voor de distributie ingesteld, ressorterend onder het CDK.⁵

Taak van de inspectiedienst bestond uit het uitoefenen van controle op de toepassing van de voorschriften door de distributiediensten. Groei van het aantal distributiemaatregelen maakte een voortdurende aanpassing van het inspectieapparaat noodzakelijk. De organisatie werd aangepast aan de praktijk van het distributiesysteem, dat voortdurend aan verandering onderhevig was. Dat

1 Beschikking van de secretaris-generaal van Economische Zaken van 30 augustus 1939, nr. 47971 M.

2 Beschikking van de secretaris-generaal van het Departement van Economische Zaken van 26 januari 1942. nr. 390.

3 Brief van 30 maart 1950 van de directeur-generaal van Handel en Nijverheid van het ministerie van Economische Zaken aan de directeur van het Centraal Distributiekantoor (CDK). M.i.v. 1 juni 1950 werd J. van Loon benoemd tot liquidateur van het CDK.

4 Circulaire 8042 van 24 oktober 1944 betreffende de organisatie van het Centraal Distributiekantoor

5 Beschikking van 5 januari 1942 van de secretaris-generaal van de departementen van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visserij, nr. 56689 M./A. 2/doss. 22, Afdeling CDK, Directie van Handel en Nijverheid.

blijkt o.a. uit een onderzoek dat in 1944 in opdracht van Hirschfeld, secretaris-generaal van het ministerie van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, werd verricht over de doelmatigheid van de organisatie van het CDK.⁶ Door voortdurende uitbreiding van de organisatie in afdelingen, secties en groepen ontstonden autonome, naast elkaar werkende onderdelen zonder samenhang en coördinatie. In de totale organisatie van het hoofdkantoor van het CDK bestonden bij aanvang van bovenvermeld onderzoek circa 35 min of meer "losse onderdelen". Alles tezamen was het CDK nu niet bepaald een modelkantoor.⁷

Daarnaast was het CDK een gigantische papierwinkel. Meer dan 10.000 circulaires, bedoeld als richtlijnen aan burgemeesters en hoofden van distributiediensten, werden door het CDK verzonden. Een aantal van meer dan 100.000 poststukken, die per week de deur uitgingen, was niet ongevoel. Papierversnipperaars verwerkten in 1941 wekelijks ruim 12 ton papier, afkomstig van ingeleverde bonnen en opplakvellen.⁸ De enorme papierwinkel had ook gevolgen voor de archiefvorming. Periodiek werden de archieven "opgeruimd" en "geschoond". Direct na de oorlog werd gestart met de afslanking van het distributieapparaat. In 1946 werd een Bezuinigingscommissie CDK ingesteld,⁹ later gevolgd door de instelling van de Commissie Vereenvoudiging Voedselvoorzieningsmaatregelen in 1948, belast met het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheden tot bezuiniging op de uitgaven verband houdende met de uitvoering van maatregelen op het gebied van de levensmiddelen distributie.¹⁰ De bezuinigingscommissie kreeg tot taak de minister te adviseren over:

- kostenbesparing;
- het handhaven c.q. het opheffen van bestaande distributiemaatregelen;
- het vereenvoudigen van het distributie-apparaat.

Afslanking van het distributie-apparaat had aanzienlijke sociale consequenties voor het zittende personeel van circa 20.000 distributiemedewerkers. Bij aanvang van de commissie in 1946 bedroeg het personeel bij de distributiediensten circa 16.000; in 1947 bedroeg het personeel circa 10.000.¹¹

ORGANISATIESTRUCTUUR CDK 1939-1947

De organisatiestructuur van het CDK was gedurende de distributieperiode 1939-1950 voortdurend aan verandering onderhevig; nieuwe afdelingen werden gevormd, oude afdelingen verdwenen en/of werden samengevoegd met reeds bestaande afdelingen. Dit organisatieschema geeft slechts een indicatie van de situatie in 1940-1941.

6 Algemeen Rijksarchief, Tweede Afdeling, inventaris van het archief van de Directie van Handel en Nijverheid, 1905-1943, inv.nr. 07007: H. Dekking, Rapport over de organisatie van het CDK, Amersfoort (1944)

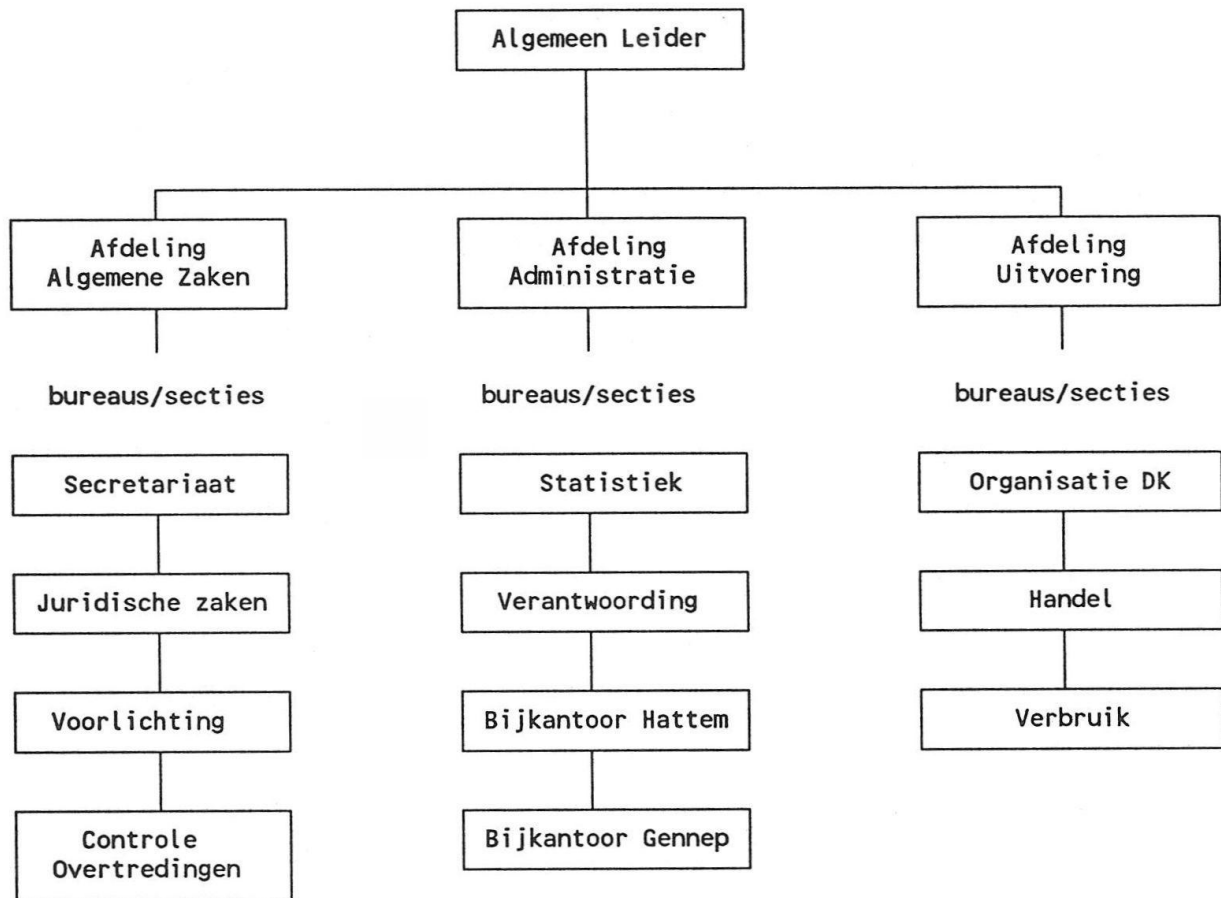
7 Het functioneren van het CDK werd deels toegeschreven aan Sybren de Hoo die eind 1940 op last van de Duitsers dr W.L. Groeneveld Meyer opvolgde als directeur van het CDK. Zie dr L. de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, deel 7, eerste helft, p. 158 e.v.

8 Mededeeling van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, het Centrale Distributie Kantoor (persbericht no. 112).

9 De bezuinigingscommissie-CDK werd ingesteld bij ministeriële beschikking van 10 augustus 1946, Afdeling Algemene Politiek, no. 53724. De commissie werd bij ministeriële beschikking van 13 september 1949, Afdeling Organisatie, no. 45138, van het Ministerie van Economische Zaken opgeheven, zie inv.nr. 148.

10 Beschikking van de minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening van 15 januari 1948, Afdeling Kabinet, no. 59945; gewijzigd bij beschikking van 2 maart 1948, Afdeling Kabinet, no. 0170.

11 Bezuinigingscommissie, inv.nr. 150.



3. TAKEN

Het CDK was belast met de organisatie en de technische uitvoering van distributiemaatregelen en belast met de organisatie van en het toezicht op de distributiediensten. Boven de plaatselijke distributiediensten was het CDK het centrale administratieve overheidsorgaan. In hoofdlijnen bestonden de taken van het CDK uit:

- de voorbereiding en uitvoering van maatregelen ter verzekering van een doelmatige distributie aan de consument van goederen die ingevolge de Distributiewet 1939 als distributiegoederen waren aangewezen;
- de voorbereiding en uitvoering van maatregelen inzake hamsteren, op grond van art. 6, 7 en 9 van de Prijsopdrivings- en Hamsterwet 1939;
- het onderhouden van contact met de gemeentebesturen en de distributiediensten van de verschillende distributiekringen;
- het geven van voorlichting en het verschaffen van inlichtingen over de uitvoering van distributiemaatregelen en hamsterbepalingen;
- het uitschrijven van toewijzingen, recht gevende op het kopen van distributiegoederen door detaillisten, cafe's, restaurants e.d.;
- controle op de naleving van de distributiemaatregelen.

Was in de Eerste Wereldoorlog de distributie een gemeentelijke aangelegenheid, in de Tweede Wereldoorlog werd het centrale beleid ten aanzien van de distributie bepaald door het CDK. Het centrale beleid werd via een circulaire-stroom kenbaar gemaakt aan de uitvoerende distributiediensten.¹²

4. RELATIES TOT ANDERE ORGANEN

Er werd nauw samengewerkt met het Rijksbureau voor de Voedselvoorziening in Oorlogstijd (RVVO) en de daaronder ressorterende instellingen. Eveneens bestonden geregelde contacten met de Rijksbureau's voor Handel en Nijverheid. Het CDK stond in permanent contact met de secretarissen-generaal en met de Duitse bezettingsautoriteiten. Er vond voortdurend overleg plaats tussen het CDK, distributiediensten en met tal van instellingen, zoals hotels, tehuizen voor verpleegden die een aparte toewijzing van bonmateriaal ontvingen. Tenslotte werd periodiek overleg gevoerd met de Nederlandse Meelcentrale ten aanzien van de distributie van suiker, de Nederlandse Akkerbouwcentrale ten aanzien van de distributie van peulvruchten en met de georganiseerde kruideniers uit de verschillende middenstandsgroepen.

5. BEKNOPT OVERZICHT BETREFFENDE DE TECHNISCHE UITVOERING VAN DE DISTRIBUTIE

De distributie van levensmiddelen begon in 1939. Tot de inval van de Duitsers bleef de distributie beperkt tot een proefneming met peulvruchten en suiker. Tijdens de Duitse bezetting en ook na de bevrijding in mei 1945 nam het aantal in distributie gebrachte voedingsmiddelen en industriële artikelen gestaag toe. De distributie van levensmiddelen bereikte een hoogtepunt in de jaren 1946 en 1947. De distributiestamkaart vormde de grondslag van het distributiestelsel. Uitgifte van deze kaart was gebaseerd op de gegevens van de bevolkingsregisters. Om in aanmerking te komen voor een distributiestamkaart moest men opgenomen zijn in een bevolkingsregister (hetzij gemeentelijk, hetzij centraal).¹³ Tweemaal heeft een algemene uitreiking van stamkaarten plaatsgevonden: in 1939 en in 1944. De Rijksdistributiekaart, uitgegeven in september 1939, kan worden beschouwd als een voorloper van de Distributiestamkaart (afgekort d.s.k.). In een aantal bijzondere gevallen vonden nog enkele grotere uitreikingen plaats van (nood-)stamkaarten, zoals na het bombardement van Rotterdam en na de bevrijding in 1945.

5.1 DE DISTRIBUTIESTAMKAART (D.S.K.) 1939-1944

De uitreiking van de d.s.k.¹⁴ geschiedde door schriftelijke oproeping, bezorging aan huis en/of door algemene bekendmaking. Het hoofd van het gezin (of een alleenwonende) kon alle stamkaarten voor zijn gezin en inwonenden in ontvangst nemen na tekening van een ontvangstbewijs. De ontvangstbewijzen vormden het zgn. distributiestamregister. In 1942 werden de inlegvellen (lv) ingevoerd. De inlegvellen zijn feitelijk te beschouwen als een soort verlengstuk van de distributiestamkaart waarbij een verdeling werd gemaakt naar leeftijd en welstand. Uitreiking van inlegvellen vond zes maal plaats, te weten: drie uitreikingen op de distributiestamkaart (d.s.k.) en drie uitreikingen op de Tweede distributiestamkaart (TD). Inlegvellen die bij de d.s.k. behoorden bestonden uit zgn. K-inlegvellen en L-inlegvellen. De K-inlegvellen waren bestemd voor personen boven een bepaalde inkomensgrens en de L-inlegvellen waren bestemd voor personen beneden deze inkomensgrens. De bij de d.s.k. behorende inlegvellen waren uitgegeven voor vier leeftijdsgroepen.

12 Distributiewet 1918 verschilde op een aantal belangrijke punten met de distributiewet 1939

13 Besluit van 31 maart 1936 tot vaststelling van voorschriften omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters en het doen der daartoe vereischte opgaven (besluit bevolkingsboekhouding Stb. 1936/342).

14 Distributiestamkaartenbeschikking van 25 augustus 1939, nr. 46494 M, Directie van Handel en Nijverheid van het ministerie van Economische Zaken (Stcr 1939/633). De distributiestamkaartenbeschikking trad in werking op 29 augustus 1939 bij ministerieel besluit van 29 augustus 1939, nr. 47515 M, Directie van Handel en nijverheid.

5.2 DE TWEDE DISTRIBUTIESTAMKAART 1944-1949

De tweede distributiestamkaart (TD)¹⁵ is in vele opzichten een voorbeeld van een maatregel van de Duitse bezettingsmacht in Nederland. De instructies voor de behandeling van deze kaarten waren tot in detail nauwkeurig vastgelegd om fraude te voorkomen. De TD met bijbehorende inlegvellen waren slechts geldig binnen de distributiekering waarin zij waren uitgegeven. Na de bevrijding werd een nieuwe regeling ontworpen die aanmerkelijk eenvoudiger was. Deze beschikking had slechts betrekking op de na-uitreiking en de inlevering. Op 13 juni 1948 werden de inlegvellen buiten gebruik gesteld.¹⁶ De Tweede Distributiestamkaartenbeschikking werd per 1 januari 1950 ingetrokken.¹⁷

5.3 AANMAAK VAN HET WAARDEMATERIAAL (BONKAARTEN)

De aanmaak van het waardemateriaal geschiedde in opdracht van het CDK onder toezicht van de controleur van de Rijkswaarde van de PTT in Haarlem. Deze laatste verzond tevens het waardemateriaal aan de distributiediensten.

5.4 BONKAARTEN

Voor de voorziening van particuliere verbruikers werden bonnen aangewezen op de bonkaarten voor voedingsmiddelen en op de versnaperingen (zg. gemengde kaarten). Voor bonkaarten kwamen in aanmerking personen, die in rechtmatig bezit waren van een distributiestamkaart. De procedure, welke gevolgd werd bij de terbeschikkingstelling van voedingsmiddelen verliep in de regel zo, dat voor de normale verbruikers periodiek bonkaarten werden uitgegeven, waarop regelmatig bepaalde nummers geldig werden verklaard voor een zekere hoeveelheid van een artikel. Na uitreiking van de rijksdistributiekaart volgden afzonderlijke bonkaarten voor de voornaamste levensmiddelen en een algemene bonkaart voor artikelen, waarvoor bonaanwijzing beperkt bleef tot een keer per vier weken. Iedere distributiegerechtigde bezat in 1941 één bonkaart algemeen, een broodkaart, bloemkaart, vleeskaart, boterkaart. Tijdens de periode vanaf oktober 1944 tot oktober 1945 waren zgn. noodkaarten in gebruik. Deze kaarten bevatten genummerde bonnen zonder produkt-aanduiding, zodat elke bon voor een willekeurig produkt kon worden aangewezen. Dit systeem maakte een soepele aanwijzing mogelijk maar had als nadeel dat controle minder efficiënt verliep. Naarmate in de jaren 1946 en 1947 een meer gestabiliseerde toestand ontstond werd het oude systeem van vóór 1944 hersteld. Behalve de normale bonkaarten werden tevens zgn. toeslagkaarten uitgereikt voor:

- a. bijzondere arbeid;
- b. zwangere vrouwen en jonge moeders;
- c. zieken.

ad a. Voor bepaalde vormen van arbeid werden boven de gangbare rantsoenen toeslagkaarten voor bijzondere arbeid verstrekt (voor modellen zie inv. nr. 269). Voor deze verstrekkingen waren beroeplijsten samengesteld.¹⁸ De toeslagkaarten waren onderverdeeld in klassen: licht verzwaaarde arbeid, matig zware arbeid, zware arbeid, zeer zware arbeid en uiterst zware arbeid. De aanvragen voor toeslagkaarten werden in de regel aangevraagd door de werkgever.

ad b. Vrouwen, die in de laatste 24 weken van hun zwangerschap waren, konden in aanmerking komen voor extra voedingsmiddelen. Bij aanvraag moest de vrouw een attest van arts of vroedvrouw overleggen, waaruit bleek, dat zij in de laatste 24 weken van haar zwangerschap was.

15 De Tweede Distributiestamkaartenbeschikking 1943 trad in werking met ingang van 13 december 1943. De beschikking werd niet in de Staatscourant gepubliceerd.

16 Stcr. 1948/125.

17 Stcr. 1949/255.

18 Zie circulaire van 12 juni 1941; de beoordeeling van den aard der werkzaamheden, in verband met de te verstrekken extra rantsoenen, met lijsten van beroepen A en B.

ad c. Ten behoeve van patiënten, die in verband met ziekte meer of andere voedingsmiddelen dan de normale rantsoenen nodig hadden, werden toeslagkaarten verstrekt. Richtlijnen voor deze verstrekkingen werden vastgesteld door de geneeskundige hoofdinspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. De aanvraag geschiedde niet door de patiënt zelf maar door de behandelende geneesheer.

In beginsel werd gestreefd naar een algemene landelijke geldigheid van bonkaarten. Vanaf 1942 is voor een scherpere controle op onregelmatigheden de stad en landregeling ingevoerd.

5.5 CONTROLE OP HET WAARDEMATERIAAL

De directe controle op het waardemateriaal berustte bij de afdeling Interne Controle van elke distributiedienst. De eindcontrole berustte bij de afdeling Administratie van het CDK, die werd bijgestaan door de bijkantoren en de Inspectie van de afdeling Buitendienst van het CDK. De inspectie van de Afdeling Buitendienst was belast met het algemeen toezicht op de gang van zaken bij de distributiediensten.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Gegevens over de opbouw en het beheer van het archief zijn fragmentarisch. Het archief zelf geeft weinig uitsluitel over de registratuur. Het oorspronkelijk gevormde archief bestond uit het archief van het hoofdkantoor te 's-Gravenhage (vanaf 1944 Zwolle) en de later gedeponeerde archieven van de bijkantoren en inspecties. Het CDK hield afzonderlijk archief met een eigen registratuur met uitzondering van de beschikkingen en brieven van de minister, later secretaris-generaal. Deze bescheiden kregen een agendanummer van het departement. De minuten werden evenwel in het centrale archief van het CDK geborgen. De uitgaande stukken van het CDK kregen een kenmerk dat uit drie onderdelen bestond: een exhibitumnummer, afdelingsnummer en een dossiernummer. Na 1945 werd het aangegeven van een dossiernummer steeds minder toegepast. Het archief vertoont belangrijke hiaten, waaronder periodieke verslaglegging, zoals maandrapporten, jaarverslagen, notulen van bestuursvergaderingen en van vergaderingen met externe relaties.

In augustus 1969 werd het archief overgedragen door het Ministerie van Economische Zaken.¹⁹ Bij overdracht bedroeg de omvang circa 115 m'.

Overbrenging van een overheidsarchief

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is krachtens bepalingen van de Archiefwet overgebracht.

¹⁹ Archief van de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, 1969 D 9.20. Het archief werd als gevolg van reorganisaties bij het Ministerie van Economische Zaken vervroegd overgebracht naar het Algemeen Rijksarchief en geplaatst in het hulpdepot te Schaarsbergen.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Sommige bescheiden dateren van vóór de oprichting van het CDK. Ook zijn in het archief stukken aangetroffen, die dateren van na de opheffing van het CDK in 1950. In een aantal gevallen zijn dat stukken van het CDK in liquidatie en in andere gevallen zijn het stukken van ambtenaren die waren belast met de geschiedschrijving van het CDK.

SELECTIE EN VERNIETIGING

Al vrij snel na de oprichting van het CDK werden maatregelen genomen om de sterke aanwas van archiefmateriaal tegen te gaan.²⁰ Overtollig archiefmateriaal betreffende uitvoerende werkzaamheden werden vernietigd. In 1947 werd bij ministeriële beschikking een vernietigingslijst vastgesteld. In 1953 werden eveneens aanzienlijke hoeveelheden archiefmateriaal vernietigd.²¹

Voor vernietiging kwamen in aanmerking de financiële en personele administratie betreffende de distributiekringen en een zeer groot aantal doublures, waaronder een veelvoud aan circulaires.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

De bewerking van het archief bestond uit drie hoofdactiviteiten: onderzoek, selectie en waardering, het beschrijven en ordenen van het te bewaren bestand en de materiële afwerking. De oude ordening van het archief is volledig verstoord. Aangetroffen werden losse bundels archiefbescheiden zonder duidelijke registratuurkenmerken en een genummerde serie circulaires. Uit enkele nota's, aangetroffen in het archief, blijkt het CDK-archief te zijn herschikt met het oog op toekomstige geschiedschrijving. Dit is mogelijk een verklaring voor het feit dat de oude orde van het archief niet te achterhalen is.²² Bescheiden werden onderwerpsgewijs gebundeld, ingedeeld en herordend.

Kern van het archief wordt gevormd door een serie genummerde circulaires. Een nadere toegang op de chronologische serie circulaires werd gevormd door handgeschreven tabellarische "onderwerpstaten", die door de eigene administratie waren opgesteld. In de linkerkolom van de onderwerpstaten zijn de uitgaande circulaire-nummers opgenomen; in de bovenkolom zijn de onderwerpen opgenomen. Het circulaire-nummer verwijst naar een onderwerp en omgekeerd het onderwerp verwijst naar een uitgaand circulaire-nummer. Een tweede toegang op deze serie wordt gevormd door de opgaven van verzonden circulaires en persberichten die werden verstuurd naar de distributiediensten. Deze opgaven, die feitelijk deel uit maakten van de chronologisch genummerde serie circulaires, zijn uit deze serie gelicht en krijgen hierdoor de functie van nadere toegang.

20 Dagbericht no. 198 van 24 september 1942 vermeldt o.m.: "... In verband met de geringe beschikbare ruimte in de archiefkasten is het noodzakelijk gebleken, over te gaan tot gedeeltelijke vernietiging van de stukken tot het archief behorende. Nimmer zullen worden vernietigd de minuten van beschikkingen en verordeningen, alsmede correspondentie met Rijksbureaux en Centrales, betrekking hebbende op de principiële zijde der distributie."

21 Inv.nr. ..., brief wisseling tussen beheerder van de centrale archiefbewaarpplaats van het ministerie van Economische Zaken en wnd. directeur van het CDK inzake vernietiging van bescheiden van het CDK, november 1953.

22 Zie inventarisnummer 157.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1. NIET NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

1.1 CIRCULAIRES

1-60

Circulaires en persberichten van het Centraal Distributiekantoor te Den Haag en te Zwolle aan de burgemeesters en hoofden van de distributiediensten.

1939-1950

60 pakken

Zie ook de opgaven van verzonden persberichten en circulaires die een nadere toegang vormen op de chronologische serie circulaires (inv.nrs. 61 - 72) en de onderwerpstaten (inv.nrs. 73 - 86)

1	1939 apr 30-1939 okt 3, nrs. 1 - 120
2	1939 okt 5-1939 dec 20, nrs. 121 - 230
3	1939 dec 20-1940 feb 21, nrs. 231 - 336
4	1940 feb 24-1940 mei 8, nrs. 337 - 421
5	1940 mei 17-1940 jun 17, nrs. 422 - 521
6	1940 jun 19-1940 jul 20, nrs. 522 - 640
7	1940 jul 20-1940 aug 9, nrs. 641 - 720
8	1940 aug 9-1940 sep 2, nrs. 721 - 830
9	1940 sep 2-1940 sep 17, nrs. 831 - 910
10	1940 sep 18-1940 okt 4, nrs. 911 - 1020
11	1940 okt 4-1940 okt 24, nrs. 1021 - 1130
12	1940 okt 24-1940 nov 7, nrs. 1131 - 1230
13	1940 nov 7-1940 nov 27, nrs. 1231 - 1340
14	1940 nov 27-1940 dec 13, nrs. 1341 - 1460
15	1940 dec 16-1941 jan 10, nrs. 1461 - 1590
16	1941 jan 9-1941 feb 5, nrs. 1591 - 1730
17	1941 feb 5-1941 mrt 6, nrs. 1731 - 1860
18	1941 mrt 6-1941 mrt 28, nrs. 1861 - 1980
19	1941 mrt 28-1941 apr 17, nrs. 1981 - 2079
20	1941 apr 17-1941 mei 2, nrs. 2081 - 2190
21	1941 mei 2-1941 mei 17, nrs. 2191 - 2320
22	1941 mei 16-1941 jun 12, nrs. 2321 - 2470
23	1941 jun 12-1941 jul 5, nrs. 2471 - 2590
24	1941 jul 4-1941 jul 25, nrs. 2591 - 2720
25	1941 jul 25-1941 aug 19, nrs. 2721 - 2877
26	1941 aug 21-1941 sep 18, nrs. 2878 - 3040
27	1941 sep 19-1941 okt 11, nrs. 3041 - 3200
28	1941 okt 15-1941 nov 7, nrs. 3201 - 3380
29	1941 nov 6-1941 dec 6, nrs. 3381 - 3590
30	1941 dec 8-1942 jan 8, nrs. 3591 - 3820
31	1942 jan 8-1942 feb 13, nrs. 3821 - 4050
32	1942 feb 13-1942 mrt 6, nrs. 4051 - 4190
33	1942 mrt 6-1942 apr 24, nrs. 4191 - 4499
34	1942 apr 24-1942 mei 16, nrs. 4501 - 4700
35	1942 mei 16-1942 jun 5, nrs. 4701 - 4870
36	1942 jun 5-1942 jul 6, nrs. 4871 - 5050
37	1942 jul 6-1942 jul 30, nrs. 5051 - 5200
38	1942 jul 30-1942 aug 27, nrs. 5201 - 5350
39	1942 aug 29-1942 sep 30, nrs. 5351 - 5500
40	1942 okt 1-1942 okt 30, nrs. 5501 - 5650

41	1942 okt 30-1942 nov 28, nrs. 5651 - 5790
42	1942 nov 28-1942 dec 16, nrs. 5791 - 5900
43	1942 dec 16-1943 jan 11 1942, nrs. 5901 - 6040
44	1943 jan 11-1943 feb 25, nrs. 6041 - 6391
45	1943 mrt 2-1943 apr 29, nrs. 6394 - 6700
46	1943 aug 13-1943 nov 11, nrs. 6701 - 6999
47	1943 nov 11-1944 jan 10, nrs. 7000 - 7200
48	1944 jan 12-1944 mei 6, nrs. 7201 - 7549
49	1944 mei 8-1944 sep 23, nrs. 7550 - 7999
50	1944 sep 25-1945 aug 10, nrs. 8001 - 8500
51	1945 aug 10-1945 okt 16, nrs. 8501 - 8711
52	1944 dec 7 -1945 nov 15, nrs. 20000 - 20551
53	1945 nov 15-1946 mei 23, nrs. 20553 - 21299
54	1946 mei 23-1946 okt 18, nrs. 21300 - 21800
55	1946 okt 18-1947 apr 3, nrs. 21801 - 22200
56	1947 mrt 15-1947 aug 20, nrs. 22201 - 22600
57	1947 aug 20-1948 jan 28, nrs. 22601 - 23000
58	1948 jan 29-1948 juli 20, nrs. 23001 - 23400
59	1948 jul 20-1949 mrt 10, nrs. 23401 - 23800
60	1949 mrt 10-1950 apr 4, nrs. 23801 - 24052

61-68 Lijsten van verzonden circulaire en persberichten aan burgemeesters en hoofden van distributiediensten.

1940-1950

8 omslagen

Vanaf november 1940 werd als bijlage van het weekoverzicht van verantwoordingsstaten een opgave opgenomen van verzonden persberichten en circulaire. Deze bijlagen zijn uit de chronologische serie circulaire gelicht en afzonderlijk beschreven teneinde te dienen als nadere toegang op de chronologische serie. De opgaven werden tweewekelijks opgemaakt en verzonden naar de distributiediensten. De opgaven vermelden: datum - nummer circulaire - onderwerpsaanduiding.

61	1940
62	1941
63	1942
64	1943
65	1944
66	1945
67	1946-1947
68	1948-1950

69 Circulaire en persberichten van het Centraal Distributiekantoor te Groningen aan de distributiediensten in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Oost-Gelderland, genummerd 10000 - 10346.

1944 nov 14-1945 jul 11

1 pak

70-71 Circulaire en persberichten van het Centraal Distributiekantoor in 's-Hertogenbosch/Vught aan burgemeesters en hoofden van distributiediensten in het bevrijde Nederlandse gebied, genummerd BN 1 - BN 977.

1944 nov 24-1946 jan 31

2 omslagen

Bij besluit van het College van Algemeene Commissarissen voor Landbouw, Handel en Nijverheid werd op 15 december 1944 voor het bevrijde Nederlandse gebied het CDK voor het bevrijde Nederlandsche Gebied opgericht (zie circulaire BN 28 van 16 december 1944). M.i.v. 1 februari 1946 werd het CDK Vught geliquideerd. Taken gingen over naar het CDK te 's-Gravenhage (circulaire BN 975 van 28 januari 1946).

70	1944 nov 24-1945 jul 31, nrs BN 1 - BN 400
71	1945 aug 1-1946 jan 31, nrs. BN 401 - BN 977

- 72** Opgaven van verzonden circulaires en persberichten in het tijdvak van 24 november 1944 tot en met 15 januari 1946. 1944-1946 1 omslag
- 73-86** Onderwerpstaten van verzonden circulaires en persberichten. 1939-1942 13 omslagen en 1 pak
Deze onderwerpstaten zijn vermoedelijk door de interne administratie van het CDK opgesteld om te dienen als nadere toegang op de verzonden circulaires.
- 73** circulaires, nrs. 1 - 352
74 circulaires, nrs. 353 - 1000
75 circulaires, nrs. 1001 - 1303
76 circulaires, nrs. 1304 - 2787
77 circulaires, nrs. 2788 - 4983, 1 pak
78 circulaires, nrs. 4984 - 5905
79 circulaires, nrs. 5906 - 6955
80 circulaires, nrs. 6956 - 7220A
81 circulaires, nrs. 7221 - 7999A
82 circulaires, nrs. 8000 - 8711
83 circulaires, nrs. 20000 - 20731
84 circulaires, nrs. 20732 - 21941
85 circulaires, nrs. 21942 - 22440
86 circulaires, nrs. 22441 - 23062
- 87** Onderwerpstaten van verzonden circulaires en persberichten van het Centraal Distributiekantoor voor het bevrijde Nederlandse gebied in Vught. 1944 1 omslag
Zie circulaires inv. nr. 70 - 71.
- 88** Onderwerpstaten van verzonden circulaires en persberichten van het Centraal Distributiekantoor te Groningen. 1944-1945 1 omslag.
Zie circulaires inv. nr. 69.
- 1.2 VERSLAGEN**
- 89** Maandverslagen van het Centraal Distributiekantoor en de daaronder ressorterende bureaus en secties. 1939-1944 1 omslag
Zeer onvolledig.
- 90-105** Notulen van vergaderingen met externe relaties 1939-1949 16 omslagen
- 90** Adviescommissie inzake kruideniers- en grossiersaangelegenheden voor de provincies Friesland en Groningen, 1945-1946
91 Algemeene Contact-Commissie voor de Bakkerij in Den Haag, 1940-1941
92 Centraal Bureau Kruideniersbedrijf, 1941
93 Centrale Controle Dienst (CCD), 1948
94 Contact-Commissie in de provincie Groningen, 1946
95 Hoofdbedrijfschap voor Akkerbouwproducten, 1944
96 Hoofden en leiders van de distributiediensten, 1941
97 Hoofdinspectie Zwolle, 1946
98 Loket-Commissie, 1942
99 Nederlandsche Akkerbouw Centrale, 1939

- 100** Provinciale voedselcommissarissen, 1943
101 Rijksbureaus voor Handel en Nijverheid, 1940-1949
102 Vertegenwoordigers van de ambtenarenbonden, 1946-1949
103 Vertegenwoordigers van de grote steden, 1940-1947
104 Vertegenwoordigers van Rotterdamse scheepswerven, 1947
105 Vertegenwoordigers van vakgroepen detailhandel en groothandel in kruidenierswaren, 1944, 1947-1948
- 106-113** Notulen van vergaderingen van interne commissies, afdelingen, afdelingen en buitendiensten van het CDK
 1939-1949 9 omslagen
- 106** Bureau controle overtredingen, sectie buitendienst, districts- en rayonhoofden, 1940-1942
107 Commissie voor distributiezaken, 1941 jul-1941 aug
108 Commissie overtredingen en straffen, 1941 jul.
109 Commissie distributiekringen en financiële aangelegenheden (Commissie II), 1941 jul-1942 apr.
110 Commissie samenwerking buitendiensten, 1941 jul-1942 feb.
111 Directie met bureau- en sectiehoofden, 1939-1949
112 (Hoofd-)inspecteurs, 1945
113 Technische commissie CDK, 1939-1940
- 114** Jaarverslag van de hoofdinspectie West over het jaar 1946.
 1947 1 stuk
- 115** Jaarrapport van het CDK over het jaar 1947.
 1948 1 katern
- 1.3 CORRESPONDENTIE**
- 116-121** Brief- en notawisseling met het ministerie van Economische Zaken, van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Handel en Nijverheid.
 1938-1954 5 pakken
- 116** met de secretaris-generaal, 1938-1942
117 met de secretaris-generaal, 1943-1950
118 met de directeur-generaal van Handel en Nijverheid, 1939-1954
119 met de hoofden der afdelingen, 1939-1953
120 met de hoofden der afdelingen, 1939-1953
121 met de minister, 1945-1951
- 122-130** Ingekomen en minuten van uitgaanden brieven.
 1939-1951 9 pakken
 De algemene serie ingekomen en minuten van uitgaande brieven is per jaar alfabetisch geordend op naam van de afzender en/of geadresseerde.
- 122** 1939
123 1940
124 1941
125 1942
126 1943
127 1944
128 1945-1946
129 1947-1949
130 1950-1951
- 131-137** Ingekomen en minuten van uitgaande brieven.

1939-1951
Algemene briefwisseling geordend op Nederlandse relaties. 9 pakken

- 131** Distributiekantoren, 1939-1941
- 132** Distributiekantoren, 1942-1943
- 133** Distributiekantoren, 1944-1950
- 134** Nationaal-Socialistische Beweging, 1940-1945
- 135** Regeringscentrales/bedrijfschappen, 1940-1950
- 136** Rijksbureau voor de Voedselvoorziening in Oorlogstijd en taakopvolgers, 1939-1949
- 137** Rijksbureaus, 1940-1949

138-141 Ingekomen en minuten van uitgaande brieven.
1940-1945 3 omslagen en 1 pak
Algemene briefwisseling met Duitse bezettingsautoriteiten.

- 138** 1940-1941
- 139** 1942, 1 pak
- 140** 1943
- 141** 1944-1945

142 Brieven inzake verzoeken om bemiddeling, ingekomen bij het Rijkscommissariaat, die ter afdoening doorgezonden zijn aan het CDK, alsmede de concepten van uitgaande brieven van het CDK aan betrokkenen.
1941 1 omslag

2. NAAR ONDERWERP INGEDEELDE STUKKEN

2.1 INTERNE ORGANISATIE

- 143** Beschikkingen van de secretaris-generaal betreffende de instelling van het Centraal Distributiekantoor als onderafdeling van de afdeling Middenstand van de Directie van Handel en Nijverheid en als afdeling van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart.
1939, 1942 2 stukken
- 144** Stukken betreffende instelling, instructie en werkwijze van distributiecommissarissen en inspecteurs.
1939-1940 1 omslag
- 145** Stukken betreffende de interne (re-)organisatie van het CDK.
1940-1949 1 pak
- 146-147** Stukken betreffende instelling, (re-)organisatie, taken, werkwijze en liquidatie van de Inspectie voor de Distributie en van de Afdeling Buitendienst (Controle Overtredingen) van het CDK.
1941-1949 2 omslagen
- 146** Instelling, organisatie en werkwijze
147 Instructies, genummerd 1 - 32
- 148-151** Stukken betreffende instelling en werkzaamheden van de bezuinigingscommissie-CDK (Commissie Verwoerd)
1946-1949 1 omslag en 3 pakken
- 148** instelling en opheffing, 1946-1949, 1 omslag
149 notulen, 1946 aug-1949 apr
150 wijziging en liquidatie distributie-apparaat, 1946-1949
151 maatregelen ten aanzien van distributie van afzonderlijke producten, 1946-1949
- 152** Stukken betreffende organisatie, werkwijze en liquidatie van de bijkantoren.
1947 1 omslag
- 153** Stukken betreffende bezwaren van de directie van het CDK tegen het rapport van de Bezuinigingscommissie-CDK inzake wijzigingen in het huidige distributiesysteem.
1947 1 omslag
- 154** Stukken betreffende instelling en opheffing van de subcommissie voor het onderzoek van het liquidatieplan van het distributie-apparaat.
1948 1 omslag
De subcommissie werd geïnstalleerd door de voorzitter van de bezuinigingscommissie-CDK op 24 november 1948 en werd belast met het beoordelen van de distributie-technische uitvoerbaarheid van het liquidatieplan.
- 155** Stukken betreffende de geschiedschrijving van het Centraal Distributiekantoor.
(1950) 1 pak

2.2 GEBOUWEN, ADMINISTRATIE, PERSONEEL EN ARCHIEF

- 156** Stukken betreffende de mechanisering van de distributie-administratie.
1939 1 omslag
- 157** Stukken betreffende richtlijnen voor postbehandeling, inrichting en beheer van het archief.
1939-1940 1 omslag
- 158-159** Dagbulletins van het Centraal Distributie Kantoor bestemd voor het personeel, genummerd 1 - 533.
1939-1947 2 pakken
158 nrs. 1 - 350
159 nrs. 351 - 533
- 160** Stukken betreffende huisvesting en inrichting van het hoofdkantoor en de bijkantoren van het CDK.
1943-1949 1 omslag
- 161** Mededelingen, circulaires ten behoeve van het personeel, genummerd 1 - 373.
1946-1949 1 pak

2.3 VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

- 162** Ingekomen brieven betreffende schriftelijke vragen inzake distributie-aangelegenheden gericht aan de Radio Omroep Controle Commissie en ter behandeling toegezonden aan het CDK
1938-1939 1 omslag
- 163** Teksten van radioredes door de minister van Economische Zaken betreffende de distributie van levensmiddelen.
1939 1 omslag.
- 164-167** Distributie Courant, weekblad ter voorlichting van detaillisten en andere belanghebbenden.
1940-1949 4 pakken
De Distributie-Courant ging in 1949 over in De Raadgever.
164 eerste en tweede jrg., 1940-1942
165 derde en vierde jrg., 1942-1944
166 vijfde en zesde jrg., 1944-1947
167 zevende en achtste jrg., 1947-1949, achtste jrg., De Raadgever voor de Kleinhandel.
- 168** Persberichten en raambiljetten.
1945 1 omslag
- 169-170** Kranteknipsels.
1940-1950 2 pakken
169 1940-1946
170 1947-1948
- 171** Mededeeling van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, Het

- Centraal Distributie Kantoor, voorlichtingsbrochure over de werkzaamheden van het CDK, gestencild.
1941 1 stuk
- 172** Stenografisch verslag van een persconferentie, waarin De Hoo, directeur van het CDK, beschouwing geeft over de vereenvoudiging van de bonaanwijzing.
1941 1 stuk
- 173** Verslag van een vergadering van de hoofdinspecteur voor de distributie in het oosten en diverse leiders van distributiediensten inzake het gemeenschappelijk publiceren van distributienieuws in de regionale pers.
1942 1 stuk
- 174** De beteekenis van den groothandel in kruidenierswaren, voorlichtingsbrochure van de vakgroep "Groothandel in kruidenierswaren"
1943 1 stuk
- 175** Some remarks on rationing technics in the Netherlands, nota van de Afdeling Voorlichting van het CDK.
1955 1 stuk

2.4 ORGANISATIE EN FINANCIERING VAN HET DISTRIBUTIEKANTOOR

2.4.1 WETTELIJKE EN ORGANISATORISCHE VOORBEREIDING

- 176-177** Stukken betreffende distributiemaatregelen tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914 - 1918.
1937-1939 1 omslag
- 176** historische overzichten betreffende distributiemaatregelen tijdens de Eerste Wereldoorlog, 1914-1918
- 177** voorbeelden van bonmateriaal, 1914-1918
- 178** Stukken betreffende voorbereidingen van distributiemaatregelen in de grote steden.
1937-1940 1 omslag
- 179-180** Stukken betreffende de totstandkoming van de distributie-wetgeving.
1938-1939 1 pak en 1 omslag
- 179** distributie-wet 1939, 1 omslag
- 180** prijsopdrivings- en hamsterwet 1939;
wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938
- 181** Stukken betreffende de organisatie van de economische verdedigingsvoorbereiding.
1938-1939 1 omslag
- 182** Stukken betreffende door de afdeling Middenstand (distributie) van het Departement van Economische Zaken voor te bereiden maatregelen in verband met uitvoering van de distributiewet 1939
1938-1939 1 omslag
- 183** Stukken betreffende distributiemaatregelen in diverse Europese landen.
1938-1940 1 omslag
Geordend per land.

- 184** Stukken betreffende regelingen ten aanzien van vervoer van goederen en het beschikbaarstellen van transportmiddelen
1939-1940 1 omslag
- 185** Stukken betreffende de voorbereiding van de organisatie van de voedselvoorziening in oorlogstijd, alsmede betreffende besprekingen tussen het Rijksbureau Voorbereiding Voedselvoorziening in Oorlogstijd (RVVO) en het Bureau Distributie van de Afdeling Middenstand van het Departement van Handel en Nijverheid, afschriften.
1939-1941 1 pak
- 186** Stukken betreffende regelingen ten aanzien van in beslag genomen distributiegoederen.
1940-1941 1 omslag
- 2.4.2 INSTELLING EN ORGANISATIE VAN PLAATSELIJKE DISTRIBUTIE ORGANEN**
- 187** Stukken betreffende overleg met de commissarissen der Koningin inzake de voorbereiding van maatregelen op het gebied van de levensmiddelen-distributie.
1938-1939 1 omslag
- 188** Lijsten van bevolkingscijfers van gemeenten en distributiekringen in Nederland per 1 januari 1939, met geleidebrief van het Centraal Bureau voor de Statistiek.
1939 1 omslag
- 189** Stukken betreffende instelling, organisatie en taken van distributiekringen en -diensten.
1939 1 omslag
- 190** Stukken betreffende voorschriften en richtlijnen voor het financieel beheer bij de distributiekantoren.
1939 1 omslag
- 191-193** Stukken betreffende samenvoegingen van distributiekringen ingevolge artikel 11 van de Distributiewet 1939, alsmede betreffende de vaststelling van gemeenschappelijke regelingen ingevolge artikel 12 van de Distributiewet 1939 (voorbeelddossiers).
1939-1940, 1941, 1946-1949 3 pakken
- 191** 1939-1940
- 192** 1941
- 193** 1946-1949
- 194** Stukken betreffende regelingen ten aanzien van de voedselvoorziening in geval van evacuatie.
1940 1 omslag
- 195** Statistische overzichten betreffende het aantal distributieambtenaren in Nederland en opgaven van kosten der distributiekringen.
1946-1950 1 omslag

2.5 DOELMATIGE DISTRIBUTIE VAN GOEDEREN

2.5.1 DISTRIBUTIEREGELINGEN TEN AANZIEN VAN AFZONDERLIJKE PRODUCTEN

- 196-199** Stukken betreffende de distributie van peulvruchten.
1939-1940 4 omslagen
- 196** periodieke rapporten over distributie van peulvruchten, 1939-1940
- 197** verslagen van besprekingen met het Departement en vertegenwoordigers van de Nederlandse Akkerbouwcentrale en handelaren in peulvruchten, 1939-1940
- 198** notulen van de vergaderingen van de (sub-)commissie van advies voor zaden en peulvruchten, alsmede adviezen aan de Nederlandse Akkerbouwcentrale, 1940
- 199** kranteknipsels, 1939-1940
- 200-202** Stukken betreffende de distributie van suiker.
1939-1940 3 omslagen
- 200** periodieke rapporten over distributie van suiker, 1939-1940
- 201** verslagen van besprekingen met branchevertegenwoordigers
- 202** algemeen tijdschema suikerdistributie, kranteknipsels, 1939-1940
- 203-228** Beschikkingen tot vaststelling van en/of wijziging van distributiebepalingen ten aanzien van afzonderlijke producten.
1939-1949 24 omslagen
- 203** aardappelen, 1941 I, 1943 I, 1944 I
- 204** appelen, 1942
- 205** boter en vet, 1940 I en II
- 206** brood, 1940 II, 1942 I
- 207** erwten, 1939 I
- 208** gebak, 1940 I
- 209** grutterswaren, 1940 I
- 210** jam, 1941 I
- 211** koffie en thee, 1940 I
- 212** melk, 1941 I
- 213** meubelen, 1943 I
- 214** petroleum, 1939 II
- 215** peulvruchten, 1940 I, II en 1942 I
- 216** rijwielen, 1942 I
- 217** schoenen, 1941 III
- 218** serviesgoed, 1942 I
- 219** smeerolie, 1940 I
- 220** soep- en sausbereiding, 1943 I
- 221** suiker, 1939 II, 1941 I
- 222** tabak, 1940 I, 1942 I
- 223** tarwebloem, 1940 I, 1942 I
- 224** textiel, 1941 IV, 1943 I
- 225** vaste brandstoffen, 1940 III
- 226** versnaperingen, 1942 I
- 227** vlees, 1940 II
- 228** zeep, 1940 I
- 229** Stukken betreffende de organisatie van de veevoederdistributie in oorlogstijd.
1938-1939 1 omslag

- 230** Rapport over de moeilijkheden, welke zich hebben voorgedaan bij de distributie van de tot nu toe in distributie gebrachte artikelen en de wijze, waarop deze moeilijkheden voor zoover mogelijk zijn opgelost.
1940 1 stuk
- 231** Richtlijnen voor de textieldistributie, uitgave van het CDK en het Rijksbureau voor de distributie van textielproducten door den handel, Den Haag, met bijlage, gedrukt.
1941 1 omslag
- 232** Distributie 1942 in cijfers, nota betreffende een overzicht van het verbruik van voedingsmiddelen en industriële producten.
1943 1 stuk
- 233** Structuur-analyse van den detailhandel in kruidenierswaren, nota van Z.M.A. Gulden, chef van het Bureau Statistiek van het CDK.
1943 1 omslag
- 234** Verbruiksanalyse van tabak en versnaperingen, nota van Z.M.A. Gulden, chef van het Bureau Statistiek van het CDK.
1943 1 katern
- 235** Overzicht van de rantsoenen sinds het begin der distributie, over de periode 1939 - 1943
1943 1 stuk
- 236** Rapport betreffende het verloop van de rantsoenering in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland sedert de bevrijding, met bijbehorende briefwisseling.
1945 3 stukken
- 237** De distributie van agrarische producten van producent en importeur tot consument, rapport van ir J.A.P. Franke, directie van de voedselvoorziening, afdeling Landbouw, Voeding en Prijzen, met bijlagen.
1947 1 omslag
- 238-239** Stukken betreffende instelling en werkzaamheden van de Commissie Saneering Detailhandel in Tabak en Tabaksfabrikaten, ingesteld bij beschikking van de minister van Economische Zaken van 15 maart 1947, nr 23295.
1947 2 omslagen
- 238** instelling en notulen van vergaderingen, 1947
- 239** rapport van de commissie, 1947
- 240-241** Stukken betreffende instelling, opheffing en werkzaamheden van de Commissie Vereenvoudiging Voedselvoorzieningsmaatregelen.
1948-1950 1 omslag en 1 pak
- 240** Notulen
- 241** Ingekomen en uitgaande stukken, 1 pak
- 242** De voorziening van aardolieproducten in Nederland gedurende de Tweede Wereldoorlog, nota van J.L. Veldman, concept.
1949 1 omslag

- 243** Rapport van het College voor Voedingsaangelegenheden omtrent betekenis en bestemming der Nederlandse melk- en zuivelproductie bezien van uit een oogpunt van voedingsbelang, Den Haag 1950. 1950 1 deel
- 244** Beknopt overzicht van de textieldistributie in Nederland, nota. Met aanbiedingsbrief. 1951 2 stukken
- 245** Rapport omtrent het vervoer van kruidenierswaren in Nederland, samengesteld op basis van een door het CDK ingestelde enquête bij de ingeschreven detaillisten z.j. 1 stuk
- 2.5.2 DISTRIBUTIEREGELINGEN TEN AANZIEN VAN BIJZONDERE GROEPEN EN ARBEIDSVORMEN**
- 246** Stukken betreffende regelingen voor militairen met verlof. 1939-1940 1 omslag
- 247** Stukken betreffende procedures ten aanzien van voorzieningen voor bijzondere instellingen. 1942 1 omslag
- 248** Stukken betreffende de distributie aan Joden, alsmede betreffende de instelling van een distributiedienst voor de Joodse bevolking. 1942-1943 1 omslag
- 249** Zelfverzorgingsregeling voor de seizoen 1942/1943, brochure van het CDK, gedrukt. 1943 1 deel
- 250** Stukken betreffende de interpretatie van het begrip 'gezin' in het kader van de distributie wet- en regelgeving. 1943 1 omslag
- 251** Algemeene richtlijnen voor de distributie-specialisten bij de districtscommissarissen, nota van het commissariaat Noodvoorziening, Sectie Distributiezaken, gestencild. (1944) 1 stuk
- 252** Verslag van een vergadering inzake invoering van een nieuw systeem voor de uitreiking van toeslagkaarten. 1944 1 stuk
- 253-254** Stukken betreffende het vaststellen van normen voor bijzondere arbeid in de mijnbouwindustrie. 1945-1948 2 omslagen
- 253** ingekomen en uitgaande stukken, 1945-1946
- 254** notulen van de vergaderingen van de Commissie voor Voedselaangelegenheden in de mijnindustrie, 1945-1948
- 255** Verzameling van voorschriften betreffende bijzondere arbeidsvormen, brochure van het CDK, gedrukt. 1948 1 stuk

- 256** Stukken betreffende de invoering van distributiemaatregelen in de aan Nederland toegewezen grensgebieden (grenscorrectiebesluit 1949).
1949 1 pak
- 2.5.3 REGELING VAN EN TOEZICHT OP HET BEHEER VAN DISTRIBUTIEWAARDEMATERIAAL**
- 257** Stukken betreffende de mogelijke instelling van een identiteitskaart.
1938-1940 1 omslag
- 258** Stukken betreffende maatregelen inzake de regeling voor de verstrekking van distributiekaarten.
1938-1940 1 omslag
- 259-262** Modellen van formulieren voor de administratieve verwerking van gegevens en controle op de voorraadvorming en het beheer van distributiewaardemateriaal.
1939-1950 4 pakken
- 259** MD formulieren, periode 1940-1942, genummerd MD 1 - 305, met bijlage, circulaire van 9 augustus 1940; overzicht MD formulieren
- 260** MD formulieren, periode 1943-1950, met wegwijzer voor de nieuwe nummering der bestaande MD formulieren
- 261** toelichting op de behandeling van formulieren
- 262** Alfabetisch register op de MD- en WP-formulieren en de bijlagen der Handleiding Officieele Distributie-formulieren, (1944)
- 263-275** Modellen van distributiebescheiden en waardemateriaal
1939-1950 13 omslagen
Zie voor een toelichting op het waardemateriaal bijlage II.
- 263** modellen van stamkaarten, identiteitsbewijzen en inlegvellen, 1939-1944
- 264** modellen van algemene bonkaartboekjes, 1939-1942
- 265** modellen van bonkaarten voedingsmiddelen, 1942-1943
- 266** modellen van bonkaarten voedingsmiddelen, 1944-1945
- 267** modellen van bonkaarten voedingsmiddelen, 1946-1947
- 268** modellen van bonkaarten voedingsmiddelen, 1948-1950
- 269** modellen van toeslagkaarten betreffende bijzondere groepen en bijzondere arbeidsvormen, 1942-1950
- 270** modellen van noodkaarten, 1944-1945
- 271** modellen van bonkaarten van Militair Gezag, Commissariaat Noodvoorziening, 1945
- 272** toewijzingsbonnen, 1940-1949
- 273** modellen van Duitse bonkaarten en reizigersbonnen ten behoeve van de Wehrmacht, 1940-1945
- 274** modellen van bonkaarten voor afzonderlijke produkten, 1940-1950
- 275** modellen van bonkaarten voor afzonderlijke produkten, 1940-1950
- 276** Stukken betreffende wijziging van de distributiestamkaarten beschikking van 1939.
1940 1 omslag
- 277** Nota betreffende instructies ten aanzien van de bevoorrading van de distributiekringen met waardemateriaal.
1942 1 stuk

-
- 278** Stukken betreffende overvallen op distributiekantoren.
1942-1944 1 omslag
- 279** Overzichten van valse en vervalste bonnen, alsmede rapporten en overzichten van
ontvreemde en vermiste bonnen.
1942-1949 1 pak
- 280** Lijsten van uitgereikte bonkaarten met vermelding van uitreikdatum,
geldigheidsduur en circulatienummer.
(1943) 1 omslag
- 281** Stukken betreffende de invoering van de Tweede Distributiestamkaart.
1943-1944 1 omslag
- 282** Ingekomen brieven van gemeenten aan het Departement van Handel, Nijverheid en
Scheepvaart houdende het verzoek, met opgave van redenen, om de termijn van
invoering van de Tweede Distributiestamkaart te verlengen.
1944 1 pak
- 2.6 CONTROLE OP DE HANDHAVING VAN DISTRIBUTIEBEPALINGEN**
- 283** Maandrapporten van inspecteurs en adjunct-inspecteurs, juni en september 1942,
doorslagen.
1942 1 omslag
- 284** Circulaires van de (Chef-)Inspecteur van de Distributie in de provincie Zuid-Holland
aan kring-inspecteurs en inspecteurs, genummerd 1 - 200.
1945-1948 1 pak
- 285-286** Rapporten en processen-verbaal van inspecteurs van de Afdeling Buitendienst van
het CDK inzake overtredingen en onregelmatigheden ten aanzien van de
distributiewet, met inhoudsopgaven.
1945-1949 2 pakken
- 285** 1945-1947
- 286** 1947-1949
- 287** Circulaires van de (Chef-)Inspecteur van de Distributie in de provincie Zuid-Holland,
genummerd 1 - 9.
1947 1 omslag
- 288** Rapporten van Onderzoek, opgesteld door de politiedienst van het CDK inzake
vermissing van waardemateriaal.
1943 1 omslag

3. DOCUMENTATIE

- 289-291** De Distributie, distributie 1939 en alle Beschikkingen en Besluiten verband houdende met deze wet van 25 augustus 1939 tot en met 4 juni 1949.
1939-1949 3 katernen
- 289** 1939 aug-1943 mei
290 1939 aug-1947 jun
291 1939 aug-1949 jun
- 292-294** Geschiedschrijving en documentatie distributie.
(1950) 3 katernen
- 292** wetgeving en organisatie
293 industriële artikelen
294 bijlagen
- 295-299** Reichsverteidigungs Gesetzgebung, gedrukt.
1943 5 delen
- 295** deel I
296 deel II
297 deel III
298 deel IV
299 deel V
- 300** Modellen van bonkaarten, bestemd voor een distributiestelsel tijdens het uitbreken van de oorlog, gedrukt tijdens de mobilisatietijd in 1940 in opdracht van het Ministerie van Handel, Nijverheid en Scheepvaart
1 band

BIJLAGEN

WET- EN REGELGEVING DISTRIBUTIE

RAAMWETTEN

- Wet Medewerking Verdedigingsvoorbereiding 1939, Stb. 1939/630
- Bodemproductiewet 1939, Stb. 1939/632
- Distributiewet 1939, Stb. 1939/633
- Prijsopdrivings- en Hamsterwet, Stb. 1939/634

UIT DE RAAMWETTEN VOORTVLOEIENDE REGELINGEN

A. Apparaat

- Ter uitvoering van artikel 11 van de Distributiewet 1939 werd in augustus 1939 het land (1054 gemeenten) in 480 distributiekringen verdeeld bij Koninklijk Besluit. Ten aanzien van de leiding van de kring en de kostenverdeling tussen de gemeenten waaruit de kring was samengesteld werden gemeenschappelijke regelingen getroffen. In het algemeen kwamen deze gemeenschappelijke regelingen inhoudelijk overeen. Twee hoofdvormen zijn te onderscheiden: in het ene geval werd de burgemeester van de centrale gemeente hoofd van de distributiekring; en het andere geval fungeerde een commissie, bestaande uit de burgemeesters van de samengevoegde gemeenten, als hoofd van de distributiekring. Tijdens de distributieperiode 1939-1950 is het aantal kringen en de samenstelling daarvan herhaaldelijk gewijzigd. Op het einde van de distributieperiode was het aantal kringen van 480 teruggebracht tot 89 distributiekringen.²³
- Koninklijke Besluiten van 29 augustus 1939, nrs. 2-10 inzake gemeenschappelijke regelingen distributiekringen

B. Financiering

- Tegemoetkomingsbesluit Distributiewet 1939, Stb. 1939/
- Tegemoetkomingsbeschikking Distributiewet 1939
- Distributieheffingsbesluit 1939 van 29 augustus 1939, Stb. 1939/679X
Toelichting: gaf uitvoering aan artikel 10, lid 1 van de distributiewet 1939 bestrijding van kosten verbonden aan de uitvoering van de Distributiewet door middel van heffingen aan het bedrijfsleven. Uitvoering van dit besluit was in handen van de rijksbureaus voor handel en nijverheid en niet van toepassing op de uitvoerende werkzaamheden van het CDK.

C. Doelmatige distributie van goederen

- Distributieregelingsbeschikking 1939, Stc. 1939/168, Stc. 1939/172
- Distributieregelingsbeschikking 1941, Stc. 1941/93
- Distributieregelingsbesluit 1945, Stc. 1945/22
- Distributieregelingsbeschikking 1945, Stc. 1945/92
- Distributieregelingsbeschikking 1946, Stc. 1946/176
- Distributieregelingsbeschikking 1947, Stc. 1947/246
- Distributiestamkaartenbeschikking 1939, Stc. 1939/633
- Tweede Distributiestamkaartenbeschikking 1943²⁴
- Tweede Distributiestamkaartenbeschikking 1946²⁵, Stc. 1946/96

D. Handhaving van de distributiebepalingen

- Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de bevoegdheden van de Secretarissen-Generaal van de Nederlandsche Departementen van Algemeen Bestuur, V.B. van 22 juni, 1940, nr 23.

²³ In de inventaris zijn een aantal voorbeeld-dossiers ten aanzien de kringvorming opgenomen, zie inv.nrs. 191-193.

²⁴ Deze beschikking is niet gepubliceerd geweest in de Staatscourant.

²⁵ Deze beschikking betrof geen algemene uitreiking van distributiestamkaarten, maar had slechts betrekking op na-uitreikingen en de inlevering.

- Algemeen Verordeningsbesluit, 1940 V. 110/1940
- Economisch Sanctie Besluit, 1941 V. 174/1941
- Wet op de Economische Delicten, 1950 K 258